

Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Diyanet İşleri Başkanı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

MÜSLÜMAN ŞAHSİYETİ

En güzel şekilde yaratılan ve üstün vasıflarla donatılan insanı varlık âleminde önemli ve anlamlı kılan cevher; insan, eşya, tabiat ve kâinatla ilişkisinde salim fıtratının gereğini yerine getirmesidir. Söz konusu kazanımı elde etmenin yolu da insanın yüce dinimiz İslam'ın evrensel hakikatleriyle buluşmasında mündemiçtir. Bu boyutuyla İslam, kişiye, akıl ve duyuların cevaplamakta zorlandığı soruların yanıtlarını açık bir şekilde sunmaktadır. Nitekim hayatın anlamı ve gayesine, varlığın kökeni, başlangıcı, sonu ve serüvenine, bilginin kaynağı ve sıhhatine, iyi, kötü ve estetiğe dair tüm soruların cevapları İslam'ın inşa etmek istediği Müslüman şahsiyetine hayat verip ayakta tutan mühim yapı taşlarıdır. Zira İslam dini, insana hayatın tamamına bütüncül bir değerler dünyası içerisinde bakabilmeyi öğreterek muhkem bir hayat felsefesi ve genel geçer

bir kimlik kazandırmaktadır. Bu da dinden neşet eden erdemli davranışlar yoluyla insanlıkla buluşmaktadır.

Müslüman şahsiyetin oluşması ve gelişmesindeki en önemli imkân, dünyayı ve ahireti anlamlandıran imandır. Nitekim bireyin kendisini, dış dünyayı ve son tahlilde Yaratıcıyı mutlak manada tanımasıyla tahkiki boyuta taşınan içselleştirilmiş bir inanış, kişiyi kulluk yolculuğunda savrulmalardan koruyacak ve ebedî mutluluğa ulaştıracak yegâne hazinedir. Bu açıdan, imanın en önemli ilkesi olan tevhibi önceleyip ona hâlel getirecek her türlü yaklaşımdan uzak durmak, Müslüman kimliğin en önemli noktasını oluşturmaktadır. Müslüman şahsiyetin tahkim edilmesinde, imandan sonraki en önemli boyut ise kulu Rabbine yaklaştıran ibadetler ve onun somut neticesi iyilik ve doğruluk merkezli güzel ahlakıdır. Kişinin en hayati

organı olan kalbi besleyen ana damarlar mesabesindeki bu iki değer, zihnini ve gönlünü Rabbine bağlamış Müslümanın ayırıcı vasfıdır. Bu sebeple, kulluğun en özel boyutu olan ibadet ve onun bariz tezahürü güzel ahlak olmaksızın İslam'la bezeli bir kişilik yapısından bahsetmek mümkün değildir.

Rububiyet ve ubudiyetin en yalın tezahürü olan tevhit akidesiyle, bütün insanlığa sunduğu rahmet iklimiyle, her türlü eylemi zarafetle tezyin eden üstün ahlak ilkeleriyle Müslümana şahsiyet kazandıran vahyin, doğru anlaşılıp en güzel şekilde yaşanan bir hayata dönüşmesinde bazı vazgeçilmezler bulunmaktadır. Salim fıtratın tabii neticesi imanın bilgiyle taçlanarak Yaratıcıyı zat ve sıfatlarıyla tam manasıyla idrak etmenin adı olan marifetullah, O'na kulluğun tüm keyfiyetinin farkındalığı mesabesindeki mehafetullah ve her an O'nunla

iletişim kurmanın en bereketli yolu zikrullah söz konusu olmazsa olmazlardır. Zikredilen boyutlar, Müslümanın iradesini Allah'ın muradıyla buluşturmasına vesile olup en büyük ideal olan Rıza-yı Bârî'nin gerçekleşmesini ve nihayetinde ilahi nusrete ve rahmete kavuşmayı temin etmektedir. Bu eşsiz mükâfata nail olmanın öncelikli gerekliliği ise İslam'ın Müslümana kattıklarının ve vadettiklerinin her şart ve durumda farkındalığına sahip olma durumu olarak tebarüz eden şuur hâlidir. Bahse konu motivasyon, Cenab-ı Hakk'ın bizlerden ne istediğini bilme ve onu davranışlara dönüştürme gayretinin tabii neticesi olan istikametle değer kazanıp Müslümana asil bir duruş, muhkem bir fikir ve etkin bir aksiyon kazandırmaktadır.

Müslümanı şahsiyet sahibi kılıp şuurunu perçinleyen, ona yol ve yön çizen ana unsur hiç şüphesiz İslam'dır. Müslüman için en üst kimlik olan ve onun diğer alt aidiyetleri ile ilişkisini tayin edip düzenleyen bu hakikat, hayata anlam katan hak, hukuk, adalet, merhamet gibi değerleri kuşattığı için ona kimlik, kişilik ve karakter kazandırıp her konuda rehberlik etmektedir. Bu yönüyle İslam, hayatın tamamını etkisi altına alan bir güzel ahlak düzeni olarak, bünyesinden neşet eden değerleri kuşanan Müslümana, Hz. Peygamberin (s.a.s.) izinde emin adımlarla yürürken yol işareti olacak en güvenilir dayanaktır. Dolayısıyla İslami hüviyet, benlik ve bilinç ikliminde zaman zaman sisli ve buhranlı süreçlerle karşılaşan Müslümanın kimlik ve kulluk şuurunun önündeki ba-

rierleri kaldıran yegâne umut ve ufuk merkezi ise şüphesiz Resul-i Ekrem'dir. Zira yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de; "Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman ve Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 33/21.) ayetiyle onu tebcil etmektedir. Bu da göstermektedir ki insanlığın tarihi serüveninde mahlûkata merhameti, Yaratıcıya mutlak teslimiyet ve itaati tüm boyutlarıyla ifade eden hayır, iyilik ve güzelliğin en büyük timsali Hz. Peygamber, "...Allah sizi hem daha önce hem de bu Kur'an'da Müslüman diye isimlendirdi ki Peygamber size şahit (ve örnek) olsun, siz de insanlara şahit (ve örnek) olasınız..." (Hac, 22/78.) ayetiyle tescillenen Müslüman kimliğinin evrensel rehberidir.

Bu noktadan hareketle ifade edelim ki insanlığın, varlık, bilgi, anlam, gaye, değer, ahlak ve hukuk konusunda zafiyet ve savrulmalara maruz kaldığı tamah, gösteriş, övünme, tüketim ve biriktirmeyle varlık alanı oluşturma mücadelesine giriştiği, dünyevileşme dehlizinde kayb olduğu modern zamanlar, Müslüman şahsiyetini muhkem yörüngesinden ve ideal menzilinden fütursuzca uzaklaştırarak örselemektedir. Diğer taraftan Allah Resulü'nün; "Müslüman, diğer Müslümanların, dilinden ve elinden salim olduğu (zarar görmediği) kimsedir..." (Buhari, İman, 4.) şeklinde tavsif ettiği Müslümanların ayak bastığı coğrafyalar bugün, maalesef iyilik ve merhamete, ahlak ve hukukta muhtaç hâle gelmiştir. İslam beldeleri; güven, sevgi, saygı ve barıştan

uzaklaşarak tefrika, bölünme, zulüm, şiddet, vahşet ve dehşet sarmalında bunalımlı bir hayata hapsolmuştur. Tüm bunlar, İslam'ın hayatı huzurla buluşturma, insanı da kendisi ve çevresiyle barıştırma idealini önemsememe ve onun evrensel mesajının insani yönünü ihmal etme neticesinde vuku bulmaktadır. Ayrıca söz konusu üzücü durum, İslam'ın Müslümanlara yüklediği ahlaki erdemleri en güzel şekilde temsil etme görevinin yeterince dikkate alınmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple, maalesef gittikçe zihinlerde yıpranan Müslüman algısını farklı bakış açılarına göre değişip algılanabilen subjektif değerlendirmelerden ve kaygan zeminden kurtarmak; müşterek ahlaki ilkeleri ortak bir davranış bilincine dönüştürerek teoriden ziyade, yaşayan değerler olarak hayat tarzı hâline getirmek elzemdir.

Bu itibarla, İslam'ın yeryüzüne sunduğu rahmete, hiç kimseden esirgemediği sevgi ve şefkate, iç ve dış dünyamızı sakinlikle buluşturan barış çağrısına, tezekkür, tefekkür ve tedebbürle zihin ve gönlümüzü birleştiren davetine bütün insanlığın ihtiyaç duyduğu bir dönemde; Müslüman isminin müsemmasına dâhil olup hayat bulmayan tüm değerlerimizi ihya, işlevselliğini kaybeden fikir ve düşüncelerimizi tecdit, ifsada sebep olacak yönlerimizi ıslah, güzel ahlak merkezli düşünce, söz, tutum ve eylemleri inşa ve ikame etmek için azami gayret sarf etmek en önemli imkân, kazanım ve sorumluluk olarak önümüzde durmaktadır. ■